

UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W KCYNI

z dnia 20 lutego 2025 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2025-2027

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 6a i pkt 16, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.) w związku z art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025, poz.49) Rada Miejska w Kcyni uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025-2027”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Kcyni.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Kcyni

Zbigniew Witczak

**GMINNY PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
NA LATA 2025-2027**

SPIS TREŚCI

Słowem wstępu

1. Główne założenia i zadania dotyczące wspierania rodziny	7
1.1 Założenia zawarte w ustawie na rzecz wspierania rodziny	7
1.2. Wspieranie rodziny i forma pracy z rodziną w gminie Kcynia	7
2. Diagnoza środowiska lokalnego	9
2.1. Zasoby instytucjonalne działające w obszarze wspierania rodzin na terenie gminy Kcynia	9
2.2. Analiza SWOT	12
2.3. Środowisko lokalne	13
2.4. Rodziny dysfunkcyjne	15
2.5. Działania podjęte na rzecz wspierania rodziny w latach 2022-2024	17
2.6. Piecza zastępcza	26
3. Działania profilaktyczne oraz potrzeby gminy Kcynia dotyczące wspierania rodziny	28
4. Cel główny Programu	29
5. Cele szczegółowe i harmonogram działań Programu	30
6. Beneficjenci Programu	33
7. Finansowanie Programu	33
8. Rezultaty Programu	33
9. Monitoring i ewaluacja Programu	34
10. Bibliografia	34

Słowem wstępu

Prawa człowieka jako obywatela rozpoczynają się od realizacji jego praw jako dziecka. Brak realizacji tych praw i zaspokajania potrzeb najmłodszych, a tym samym najsłabszych obywateli, powoduje, iż najczęściej biedne dziecko staje się biednym dorosłym, dziecko niepełnosprawne będzie w przyszłości niesamodzielnym niepełnosprawnym, dziecko nastoletniej matki może powielić w przyszłości jej nieoczekiwaną i niepożądaną sytuację życiową, zaś dziecko pozbawione w dzieciństwie stałej opieki może w przyszłości nigdy nie mieć możliwości podjęcia życia zgodnego z normami współżycia społecznego.¹

Ratyfikowanie przez Polskę Konwencji o prawach dziecka stało się krokiem milowym w długim procesie prawnej ochrony praw dziecka. Artykuł 4 zobowiązuje Państwa – Strony do podejmowania wszelkich właściwych działań ustawodawczo-administracyjnych oraz innych dla realizacji praw uznanych w konwencji. Kolejnym ważnym krokiem dającym podstawy do rozwoju usług związanych ze wspieraniem dziecka i jego rodziny było uchwalenie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W obszarze przeciwdziałania przemocy domowej wobec małoletnich nastąpiły istotne zmiany na rzecz ochrony dzieci przed krzywdzeniem - 22 czerwca 2023 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, 15 sierpnia 2023 r. weszła w życie ustawa, którą wprowadzono dalsze zmiany do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, do ustawy o policji, ustawy o żandarmerii wojskowej. Wprowadzono także nowe rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Następnie 15 lutego 2024 r. weszła w życie nowelizacja Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, czyli tzw. ustawa Kamilka, została +wprowadzona w odpowiedzi na tragiczną śmierć 8-letniego Kamilka z Częstochowy, który był śmiertelną ofiarą brutalnego znęcania się nad nim przez ojczyrna.

Rodzina jako podstawowa komórka społeczna jest środowiskiem pierwotnym, w którym rozpoczyna się proces kształtowania się człowieka, tożsamości jednostki, jej osobowości. To właśnie w rodzinie człowiek czerpie wzorce, to w niej rozpoczyna się proces kształtowania się jego samooceny, systemu wartości i przekonań. Rodzina jest środowiskiem, w którym każdemu z członków przynależy konkretna rola, jest zbiorem elementów wzajemnie od siebie zależnych - osób i relacji. Wpływ rodziny na zachowanie i funkcjonowanie jej członka jest znaczny i nie da się zrozumieć występujących u danej jednostki zaburzeń bez znajomości jej sytuacji rodzinnej. Rodzinę charakteryzują granice składające się na subsystemy w jej wnętrzu, które wyodrębniają rodziców, dzieci, rodzeństwa. Istnieją również granice zewnętrzne wyodrębniające rodzinę od otoczenia. Rodzina jako system dąży do osiągnięcia stabilności, stałości (homeostaza). Mechanizm homeostazy chroni rodzinę przed rozpadem, jednocześnie może stać się przyczyną zaburzeń. Towarzysząca

¹ G. Mikołajczyk-Lerman, *Zaniedbane dzieciństwo- zagrożona dorosłość (sytuacja dziecka jako obywatela)*, [w:], *Praca socjalna* pod red. J. Staręgi - Piasek Rok XXV, Lipiec-Sierpień 2010, s.158.

człowiekowi i rodzinie zmienność (morfogeneza), wynikająca chociażby ze stadiów rozwoju jednostki czy systemu rodzinnego, wymaga zmiany dotychczasowych sposobów funkcjonowania, aby rodzina mogła przetrwać. Osiągnięcie równowagi między homeostazą a morfogenezą stanowi czynnik chroniący rodzinę przed jej rozpadem.

Rodzina jest bytem hierarchicznym i jako taka gwarantuje jasność ról w niej pełnionych oraz czytelność pożądaných granic, a więc elastycznych, umożliwiających bliskość, szczerą komunikację i zachowanie autonomii każdego z jej członków.

Kodeks rodzinny i opiekuńczy w art. 96 § 1 wskazuje: *„Rodzice wychowują dziecko pozostające pod ich władzą rodzicielską i kierują nim. Obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka i przygotować je należycie do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień.”* Rodzice, którzy w swoim dzieciństwie wychowywali się w rodzinie dysfunkcyjnej, byli zaniedbani wychowawczo, nie mieli wzorca i nie prowadzono ich w mądrej dyscyplinie, gdzie ulegli demoralizacji, a ponadto zmagają się z osobistymi problemami funkcjonalnymi, które definiują założoną przez nich rodzinę także jako dysfunkcyjną, doświadczają trudności w wykazywaniu troski o fizyczny i duchowy rozwój swych dzieci, który doprowadzić może do pełnego przygotowania jednostki do reprezentowania w dorosłości postawy odznaczającej osoby samodzielne, odpowiedzialne, zaangażowane, twórcze, altruistyczne, odznaczające się systemem wartości gwarantującym wysoki poziom moralny społeczeństwa. Z kolei art. 95 Kodeksu w § 3 mówi, iż władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes społeczny. Natomiast w § 1 niniejszego artykułu czytamy, że władza rodzicielska obejmuje w szczególności obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowania dziecka, z poszanowaniem jego godności i praw. Doświadczenia w pracy z rodziną zebrane przez pracowników Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kcyni pokazały, do jakiego stopnia obowiązki rodzicielskie bywają zaniedbywane, a dobro dziecka zagrożone. Asysta rodzinna prowadzona w sposób profesjonalny, wysoce zindywidualizowany i elastyczny może stworzyć warunki do korzystnych zmian w sposobie myślenia klientów, reagowania i ogólnego funkcjonowania w rodzinie jak i poza nią. Asystent rodziny, podobnie jak pozostałe osoby zatrudnione w systemie wspierania rodzin mają za zadanie informować, edukować, motywować, pomagać w rozwiązywaniu bieżących problemów, wskazywać dostosowane do potrzeb przypadku rozwiązania, ale nie ma na celu kontrolowania członków rodziny, niemniej zagrożone dobro dzieci wymaga od osób zaangażowanych w pracę z rodziną działań, które związane są z bieżącym monitoringiem sytuacji wewnątrzrodzinnej i minimalizowaniem szkód doświadczanych przez małych.

Priorytetowym celem w zakresie pomocy dzieciom i młodzieży jest jednoczesne uruchomienie form wsparcia rodziny w sferze materialno-bytowej oraz społeczno-wychowawczej tak, by efektem była jej

samodzielność ekonomiczna i niezależność w zakresie funkcjonowania psychospołecznego. Temu przedsięwzięciu mają służyć dwie zasady: pomocniczości (czyli państwo nie wyręcza rodziny z tych zadań, które sama jest w stanie wypełnić, ogranicza się tylko do jej wspomaganie) oraz zasada interwencji (która nakazuje wkroczenie pomocy społecznej w sytuacjach, w których rodzina sobie już nie radzi).² Występowanie rodzin, w których zaznacza się ich dysfunkcjonalność generacyjna, czy kryzysów w rodzinach, które w okresie ich trwania mierzą się z bezsilnością i osobistymi błędami w opiece i wychowaniu, zachowuj powyższą myśl zaczerpniętą z publikacją z 1995 r. ciągle aktualną.

Pomoc powinna:

1. w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin poprzez przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych zasobów oraz zasobów środowiska,
2. być nakierowana na wykorzystanie zasobów własnych rodziny, na wsparcie osoby w rodzinie, w środowisku lokalnym przy wykorzystaniu grup samopomocowych, Kościołów, organizacji pozarządowych,
3. służyć odbudowie i podtrzymaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych.

Gminny Program Wspierania Rodziny na kolejne 3 lata jako jedno z zadań własnych gminy umożliwi dalszy rozwój systemu wspierania rodzin, zwłaszcza rodzin dysfunkcyjnych. Dostępne wsparcie specjalistów funkcjonujących na terenie gminy Kcynia umożliwi rodzicom wprowadzenie zmian, które przyczynią się do poprawy warunków rozwoju małoletnich. Rodzice zorientowani na osobisty wysiłek, jakże konieczny we współpracy z profesjonalistami, mają możliwość doskonalenia się w swym rodzicielstwie korzystając z poradnictwa specjalistycznego, terapii, asysty rodzinnej. Rodzice nieprzekonani o swych niedostatkach na gruncie postaw rodzicielskich, o obecności osobistych zaburzeń, czy własnych konkretnych zaniedbań względem dzieci, będą mogli liczyć w okresie kolejnych 3 lat obowiązywania Programu na szereg form wspierania rodziny, oddziaływań służących edukacji i motywacji do zmiany.

Niniejszy Program ukierunkowany jest na rozwijanie form pracy z rodziną oraz współdziałanie wielu instytucji działających w różnych obszarach wspierania rodzin w kryzysie, takich jak pomoc społeczna, oświata, służba zdrowia, policja, sąd opiekuńczy, prokuratura, czy powiatowe centrum pomocy rodzinie.

Wpisuje się on w cel główny Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2024-2031 „*Tworzenie warunków do umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych,*

² B. Maj: L. Dyczewski, *Rodzina – społeczeństwo – państwo*, [w:], *Rodzina w okresie transformacji systemowej* (red.), A. Kurzynowski, Warszawa 1995, str. 32.

których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości” oraz w cel szczegółowy Nr 3 tej strategii „Rozwijanie form pomocy dziecku i rodzinie”.

Gminny Program Wspierania Rodziny jest spójny ze:

a) *Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kcynia na lata 2024-2031 przyjętą Uchwałą Nr LXXI/521/2023 Rady Miejskiej w Kcyni z dnia 28 grudnia 2023 r.*

b) *Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Nakielskim na lata 2021-2026 przyjętą Uchwałą Nr XXV/200/2020 Rady Powiatu Nakielskiego z dnia 16 grudnia 2020 r.*

c) *Programem służącym działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Nakielskim na lata 2021-2024 przyjętą Uchwałą nr XXV/198/2020 Rady Powiatu Nakielskiego z dnia 16 grudnia 2020 r.*

Jeszcze nie uchwalono nowego programu służącego działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w Powiecie Nakielskim – zakłada się, że cel główny będzie tożsamy z celem określonym w programie na lata 2021-2024, który brzmiał: „*propagowanie i podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie udzielania specjalistycznej pomocy osobom i rodzinom niewydolnym wychowawczo i/lub zagrożonym zjawiskiem przemocy*”.

Obowiązująca Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Nakielskim wskazuje trzy cele strategiczne: 1. Opiekę nad dzieckiem i rodziną, na który składają się kierunki działania zorientowane na profilaktykę i wsparcie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży oraz zapobieganie demoralizacji, doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną oraz przeciwdziałanie przemocy domowej; 2. Integrację grup podatnych i zagrożonych marginalizacją oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu – kierunki działania, to podnoszenie świadomości społecznej, edukacja i aktywizacja zawodowa, integracja i rehabilitacja społeczna, profilaktyka i promocja zdrowia oraz wspieranie i aktywizacja osób zagrożonych marginalizacją; 3. Zintegrowana polityka społeczna i rozwój zasobów społecznych, ukierunkowana na doskonalenie zintegrowanego systemu rozwiązywania problemów społecznych, profesjonalizacja służb społecznych i rozwój infrastruktury służb społecznych.

1. Główne założenia i zadania dotyczące wspierania rodziny

1.1. Założenia zawarte w ustawie na rzecz wspierania rodziny

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej weszła w życie 1 stycznia 2012 r. Na mocy art. 190 i art. 10 przedmiotowej ustawy tutejszy samorząd wyznaczył Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kcyni jako podmiot właściwy do organizacji pracy z rodziną.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej prezentuje rozwiązania w zakresie funkcjonowania spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodziny, która przeżywa trudności w wypełnianiu funkcji rodzicielskich.

Z zadań określonych w ustawie najważniejszymi do realizacji w gminie Kcynia są w szczególności:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
3. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
4. zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa;
5. organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
6. prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
7. współfinansowanie po dniu 31 grudnia 2011 r. pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, odpowiednio:
 - a) 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy,
 - b) 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy,
 - c) 50% w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy.

1.2. Wspieranie rodziny i forma pracy z rodziną w gminie Kcynia

W systemie wspierania rodziny bardziej niż kiedykolwiek potrzebna jest szeroko rozumiana współpraca między samorządem gminy, podmiotami realizującymi działania na rzecz wspierania rodziny i wszystkimi innymi organami budującymi system mający poprawić funkcjonowanie rodzin. Zgodnie z art. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Burmistrz udostępnia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparcie, które polega w szczególności na:

- 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;

- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- 5) pomocy w integracji rodziny;
- 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- 7) dążeniu do reintegracji rodziny.

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:

- 1) pracy z rodziną,
- 2) pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Na koniec przytaczanego artykułu ustawodawca akcentuje, iż **wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.**

Art. 10 ust. 3 ustawy wskazuje, na określone formy prowadzenia pracy z rodziną:

- 1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
- 2) terapii i mediacji;
- 3) usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- 4) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
- 5) organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej "grupami wsparcia" lub "grupami samopomocowymi".

Niniejszy artykuł precyzuje, że praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną. Należy jednak podkreślić, iż realizacja pracy z rodziną jest możliwa wyłącznie w warunkach współpracy rodziców zabezpieczonych dzieci.

1. W odniesieniu do zapisu powyższego artykułu ustawy należy wskazać, że w gminie Kcynia w Miejsko -Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kcyni jednostkom i rodzinom potrzebującym wsparcia udostępnia się konsultacje i poradnictwo specjalistyczne:
 - Dwóch psychologów udziela konsultacji i świadczy poradnictwo psychologiczne;
 - Starszy specjalista pracy z rodziną (pedagog i specjalista profilaktyki uzależnień, posiada również wykształcenie z psychologii sądowej, z zakresu mediacji m.in. w sprawach nieletnich, z mediacji szkolnych, oświatowych i rówieśniczych, aktualnie student Szkoły Psychoterapii Poznawczo-Behawioralnej Uniwersytetu SWPS) udziela konsultacji i świadczy poradnictwo rodzinne, w tym z zakresu uzależnień, współuzależnienia, problemu przemocy domowej, świadczy psychoedukację, pedagogizację, realizuje oddziaływanie motywujące do zmiany, jak i trening komunikacji, jest do dyspozycji osób w kryzysie samobójczym;
2. Przy współpracy z Nakielskim Ośrodkiem Terapii Uzależnień „Koliber” w siedzibie ośrodka pomocy społecznej udostępnia się także terapię ambulatoryjną dla osób dotkniętych zespołem uzależnienia od substancji psychoaktywnych oraz osób współuzależnionych świadczone w indywidualnym kontakcie z

terapeutą, ponadto grupową terapię dla osób uzależnionych od alkoholu. Terapeuta świadczy również poradnictwo specjalistyczne z zakresu uzależnień i współuzależnienia.

3. Tutejszy Ośrodek adekwatnie do zgłaszanych potrzeb przyznaje usługi opiekuńcze i specjalistyczne.
4. Pomoc w zakresie pomocy prawnej jest dostępna w ramach nieodpłatnych porad prawnych dostępnych na terenie całego powiatu nakielskiego, które obejmują pomoc w zakresie prawa rodzinnego. Należy podkreślić, że poradnictwo z zakresu prawa rodzinnego jest wpisane w specyfikę świadczonego wsparcia przez pracowników pracujących z rodziną w tutejszym Ośrodku.
5. Grupa samopomocowa matek osób małych dzieci ze spektrum autyzmu została zebrana, zintegrowana i utworzona w ramach jednego z zadań autorskiego projektu kierownika ośrodka pomocy społecznej, starszego pracownika socjalnego i starszego specjalisty pracy z rodziną pt. *„Rozumiem Cię! - program wsparcia rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną w Gminie Kcynia”* jaki zrealizowano w 2024 r., dofinansowanego w ramach programu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej *„Od zależności ku samodzielności”* – edycja 2024. Członkowie grupy przewidują zebrać się w pierwszym kwartale 2025 r. na pierwsze samodzielne spotkania po zakończonym projekcie, po którym zamierzają spotykać się cyklicznie.

Ciągle istnieje potrzeba tworzenia grup wsparcia i grup samopomocowych o różnych profilach swej aktywności – stanowiłyby dodatkowy element usprawniający proces zmiany u swych członków.

2. Diagnoza środowiska lokalnego

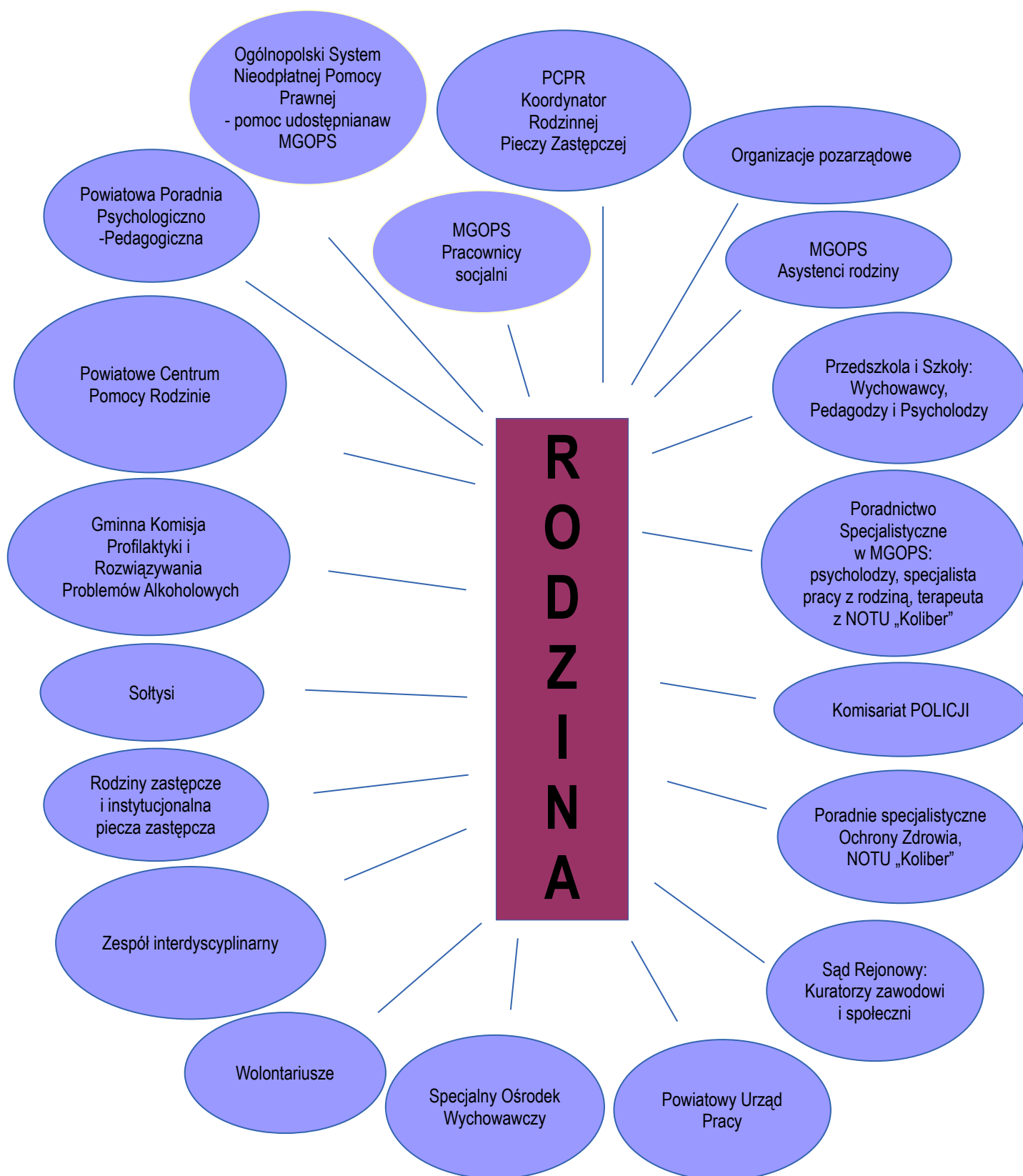
2.1. Zasoby instytucjonalne działające w obszarze wspierania rodzin na terenie gminy Kcynia

Zadania własne gminy obejmują opracowanie i realizację 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny, a więc cele i zadania w nim ujęte zobowiązują jednostki samorządowe do ukierunkowania podejmowanych działań na rzecz ogólnego dobra rodziny i jej członków. Koordynatorem Programu jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kcyni przy współpracy poniżej wymienionych, mogących czynnie uczestniczyć w jego realizacji. Krąg realizatorów jest otwarty na współpracę z innymi podmiotami działającymi na rzecz wspierania rodziny.

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kcyni – pracownicy socjalni, asystenci rodziny, specjalista pracy z rodziną, psycholog, pracownicy administracyjni;
- Zespół Interdyscyplinarny funkcjonujący przy MGOPS w Kcyni;
- Komisariat Policji w Kcyni;
- Urząd Miejski w Kcyni;
- Gminne Centrum Kultury i Biblioteki w Kcyni;
- Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kcyni;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nasza Przychodnia”;
- Przedszkole Miejskie im. Ziemi Pałuckiej w Kcyni;

- Przedszkole Niepubliczne „Mini Akademia w Kcyni”;
- Szkoła Podstawowa im. Jana Czochrańskiego w Kcyni;
- Szkoła Podstawowa im. K. Korca w Roztrzębowie;
- Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Palmierowie;
- Szkoła Podstawowa im. bł. Marii Karłowskiej w Chwaliszewie;
- Szkoła Podstawowa im. Miłośników Przyrody w Laskownicy;
- Szkoła Podstawowa im. ppor. Marka Uleryka w Dziewirzewie;
- Szkoła Podstawowa w Mycielewie;
- Technikum w Zespole Szkół Technicznych w Kcyni;
- Liceum Ogólnokształcące im. Karola Libelta w Kcyni;
- Branżowa Szkoła I Stopnia w Kcyni;
- Kluby sportowe z gminy Kcynia;
- Kościoły;
- Organizacje pozarządowe.

Oprócz wyżej wymienionych realizatorów niniejszego Programu, na rzecz wspierania rodzin z Gminy Kcynia działa wiele osób z różnych instytucji, co przedstawia poniższy schemat:

2.2. Analiza SWOT

<p>MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • doświadczenie i wiedza pracowników działających na rzecz rodziny • działalność MGOPS w Kcyni • poradnictwo psychologiczne w MGOPS • dostępność w każdym dniu tygodnia poradnictwa rodzinnego i z zakresu uzależnień – specjalista pracy z rodziną • działalność zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych • działalność GKPiRPA w Kcyni • działalność Policji • działalność Ogólnopolskiego Systemu Nieodpłatnej Pomocy Prawnej • dobra współpraca między instytucjami • zatrudnienie asystentów rodziny • doświadczenie w pozyskiwaniu środków finansowych • dobre rozeznanie środowiska lokalnego (wiedza pedagogów szkolnych, pracowników socjalnych, dzielnicowych, pielęgniarek środowiskowych) 	<p>SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> • bezrobocie • brak dużych zakładów pracy • ograniczone środki finansowe na zadania określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zatrudnienie większej ilości asystentów, tworzenie placówek wsparcia dziennego) • roszczeniowość, niechęć i uzależnienie od pomocy instytucjonalnej większości rodzin wymagających wsparcia • rosnąca liczba rodzin wymagających pracy asystenta • nieświadomość rodziców, brak wzorców osobowych • brak motywacji do zmiany sytuacji rodziny • niechęć/brak potencjalnych rodzin wspierających • brak organizacji pozarządowych mogących współpracować w zakresie wspierania rodziny • niskie zainteresowanie przedsiębiorców realizacją Karty Dużej Rodziny
<p>SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój nowych form wsparcia (asystent rodziny, rodziny wspierające, grupy wsparcia i samopomocowe) • podnoszenie kwalifikacji kadr realizujących zadania dot. wspierania rodziny • zatrudnienie asystentów rodzin w liczbie odpowiadającej potrzebom • korzystanie z dobrych praktyk • możliwość korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania • stworzenie możliwości powstania placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży 	<p>ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> • obarczanie gminy nowymi zadaniami bez pokrycia finansowego • niskie wsparcie w ramach programu <i>Asystent rodziny</i> • wzrost liczby rodzin dysfunkcyjnych • zanik więzi rodzinnych • rozwój patologii społecznych • nadmierna biurokracja • rosnące niedostosowanie społeczne dzieci i młodzieży • kryzys moralny we współczesnym społeczeństwie • izolacja spowodowana COVID-19 i zamykanie szkół

Jednym z pierwszych kroków do tworzenia niniejszego Programu było zastosowanie techniki analitycznej SWOT, która jest stosowana w obszarach planowania strategicznego jako narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej. Polega na posegregowaniu posiadanej informacji o danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

S (*Strengths*) – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu,
 W (*Weaknesses*) – słabości: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu,

O (*Opportunities*) – możliwości: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany,
T (*Threats*) – zagrożenia: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

2.3. Środowisko lokalne

Gmina Kcynia położona jest w zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Jest jedną z 5 gmin wchodzących w skład powiatu nakielskiego, zlokalizowaną na południowo-zachodniej stronie regionu. Granice gminy Kcynia okalają obszar 297,02 km², na którym żyje 12.269 mieszkańców (stan na dzień 31.12.2024 r.) - w odniesieniu do danych na dzień 31.12.2021 r., kiedy w gminie Kcynia było 12.875 mieszkańców, mamy do czynienia ze spadkiem zaludnienia o 606 osób.

Siedzibą gminy jest miasto Kcynia, a na pozostałym obszarze położone są następujące wsie obejmujące Sołectwa: Chwaliszewo, Dębogóra, Dobieszewko, Dobieszewo, Dziewierzewo, Elizewo (Elizewo, Suchoręczek), Głogowiniec, Górki Dąbskie, Górki Zagajne, Grocholin (Grocholin, Karolinowo, Miaskowo), Gromadno, Iwno, Karmelita (Karmelita, Stalówka), Kazimierzewo, Laskownica, Ludwikowo, Łankowice, Malice (Malice, Krzepiszyn, Rzemieniewice), Miastowice, Mieczkowo, Nowa Wieś Notecka, Palmierowo, Paulina (Paulina, Józefkowo, Kowalewko Folwark), Piotrowo (Piotrowo, Kowalewko, Weronika), Rozpętek, Sierniki, Sipiory, Słupowa, Słupowiec, Smogulecka Wieś, Studzienki, Suchoręcz, Szczepice (Szczepice, Rozstrzębowo, Zabłocie), Tupadły (Tupadły, Bąk, Ujazd), Turzyn (Turzyn, Mycielewo), Żarczyn, Żurawia (Żurawia, Włodzimierzewo).

Poniższe tabele obrazują strukturę ludności na terenie miasta i gminy Kcynia w latach 2020-2024

Struktura ludności według płci - stan na dzień 31.12.2024										
Liczba ludności (pobyt stały + czasowy)	2020		2021		2022		2023		2024	
	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś
kobiety	2.257	4.247	2.212	4.186	2.164	4.159	2.118	4.050	2.102	4.004
mężczyźni	2.169	4.388	2.129	4.348	2.078	4.287	2.065	4.240	2.029	4.134
Ogółem	4.426	8.635	4.341	8.534	4.242	8.446	4.183	8.290	4.131	8.138

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ewidencji Ludności w Gminie Kcynia

Struktura ludności według wieku - stan na dzień 31.12.2024										
Liczba ludności	2020	% do ogółu mieszkańców gminy	2021	% do ogółu mieszkańców gminy	2022	% do ogółu mieszkańców gminy	2023	% do ogółu mieszkańców gminy	2024	% do ogółu mieszkańców gminy
wiek przedprodukcyjny (0-17 lat)	2.569	19.67 %	2.507	19.47%	2.464	19,42%	2.368	18,89%	2.289	18,66%
wiek produkcyjny ogółem	8.079	61.86%	7.890	61.28%	7.678	60,51%	7.527	60,35%	7.352	59,92%
Kobiety (18-60 lat)	3.657	28%	3.559	27.64%	3.497	27,56%	3.428	27,48%	3.373	27,49%
mężczyźni (18-65 lat)	4.422	33.86%	4.331	33.64%	4.181	32,95%	4.099	32,86%	3.979	32,43%
wiek poprodukcyjny	2.413	18.47%	2.478	19.25%	2.544	20,05%	2.577	20,66%	2.628	21,42%

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2025-2027

ny ogółem										
Kobiety powyżej 60 lat	1.605	12.29%	1.634	12.69%	1.656	13,05%	1.637	13,12%	1.650	13,45%
Mężczyźni powyżej 65 lat	808	7.8%	844	6.56%	889	7%	940	7,53%	978	7,97%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ewidencji Ludności w Gminie Kcynia

	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba osób o statusie żonaty/zamężna	5.501	5.599	5022	5123	5232
Liczba urodzeń	116	109	93	82	66
Liczba zgonów	183	154	172	145	134

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ewidencji Ludności w Gminie Kcynia

Z powyższych danych wyraźnie widać jak spada liczba ludności na terenie gminy Kcynia. Porównując dane obserwujemy tendencję malejącą dotyczącą ogólnej liczby mieszkańców gminy. Na przestrzeni ostatnich 5 lat liczba urodzeń spadła o prawie 57%. Maleje liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i liczba osób w wieku produkcyjnym, natomiast ciągle wzrasta liczebnie grupa osób w wieku poprodukcyjnym. Zjawisko starzejącego się społeczeństwa jest problemem współczesnej Europy, pozostałe gminy również borykają się z owym problemem. W analizie statystycznej Głównego Urzędu Statystycznego pt. Prognoza ludności na lata 2023-2060 trudno dostrzec optymistyczną demograficznie przyszłość Polski - „Dla wszystkich województw przewiduje się zmniejszenie liczby ludności do 2060 r. Największy spadek prognozowany jest w województwie śląskim – o ponad milion osób (Tablica 14). Ubytek rządu od 500 tys. do 1 mln dotyczy województw: łódzkiego (601 tys.) oraz lubelskiego (544 tys.). Największy relatywny spadek prognozowany jest dla województwa świętokrzyskiego. Do 2040 r. liczba mieszkańców zmniejszy się o 14,0%, a do 2060 r. aż o 30,6%”. Z kolei najmniejsza redukcja ludności obserwowana będzie w województwach mazowieckim oraz pomorskim (poniżej 1% do 2040 r. oraz ponad 7% do 2060 r.)³.

Z danych opublikowanych przez Urząd Statystyczny w Bydgoszczy za rok 2023 zarejestrowano 3,7% spadek liczby bezrobotnych w stosunku do 2022 r., a na tle pozostałych województw w grudniu 2023 r. województwo kujawsko-pomorskie pod względem wysokości stopy bezrobocia zajęło 12. lokatę w kraju na 16 istniejących województw⁴, a w grupie bezrobotnych osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 63,3%⁵. W 2023 r. w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowało się 85,9 tys. nowych bezrobotnych, tj. o 2,4% mniej niż w 2022 r., w tym **0,6 tys. cudzoziemców (o 0,1 tys. osób mniej niż w końcu grudnia 2022 r.)**⁶. Dane opublikowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Nakle nad Notecią wskazują, iż stopa bezrobocia na terenie powiatu nakielskiego w 2024 r. wynosiła 9,7% (stan na 30.11.2024 r.), a w przeciągu roku zmieniała się między 9,4% a 10,8%.

Na koniec stycznia 2023 r. 461 osób spośród dorosłych mieszkańców gminy Kcynia było zarejestrowanych jako bezrobotni w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nakle nad Notecią – z czego 163 os. z Kcyni (w tym 83 kobiety) i 298 os. z obszarów wiejskich (w tym 176 kobiet)⁷. Bezrobocie jest jednym z klasycznych czynników

³ M. Potyra, K. Góral-Radziszewska, K. Waśkiewicz, E. Gawińska-Druźba, Prognoza ludności na lata 2023-2060, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2023, s. 42.

⁴ Bezrobocie rejestrowane w województwie kujawsko-pomorskim w 2023 r., Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2024 r., s. 1.

⁵ Tamże, s. 3.

⁶ Tamże, s. 2.

⁷ Powiatowy Urząd Pracy w Nakle nad Notecią - <https://naklo.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy>

zwiększających ryzyko wykluczenia społecznego. Należy jednak podkreślić, że część rodziców dokonuje wyboru pozostania bezrobotnymi i czerpania ze świadczeń pomocy społecznej w przypadku rodzin, w których jest więcej niż jedno dziecko.

2.4. Rodziny dysfunkcyjne

Dysfunkcyjne jednostki odnajdują siebie, zawierają małżeństwo lub tworzą konkubinaty, następnie rodzinę z dziećmi. J. Bradshaw w książce pt. „Zrozumieć rodzinę” wskazał: „Rodzina dysfunkcyjna jest stworzona przez dysfunkcyjne małżeństwo, takie małżeństwa zaś tworzą dysfunkcyjne osoby, które odnajdują się wzajemnie i żenią ze sobą. Jednym z tragicznych faktów jest to, że osoby dysfunkcyjne prawie zawsze znajdują inną osobę, która działa albo na tym samym, albo na większym poziomie dysfunkcji.”⁸

Zdrowa rodzina ma następujące cechy:

- zabezpiecza przetrwanie i rozwój;
- zaspokaja potrzeby emocjonalne swoich członków; potrzeby te obejmują znalezienie równowagi pomiędzy autonomią i zależnością oraz nauką zachowań społecznych i seksualnych;
- zapewnia rozwój i wzrastanie każdego członka, w tym także rodziców;
- jest miejscem, gdzie rozwija się poczucie własnego "ja";
- jest podstawową "jednostką socjalizacji" i ma decydujące znaczenie dla przetrwania społeczeństwa.⁹

Cechy rodzin dysfunkcyjnych:

- Brak w nich intymności;
- Są "zakorzenione we wstydzie" (dzieci często wstydzą się swojej rodziny);
- Mają utrwalone, zamrożone, sztywne role;
- Ich członkowie mają zaplątane granice pomiędzy sobą. Czują się tak, jak czują się inne osoby w rodzinie;
- Ich członkowie nie mogą zaspokoić swoich indywidualnych potrzeb. Są one odkładane, aby umożliwić zaspokojenie potrzeb systemu. Dlatego w takiej rodzinie prawie zawsze istnieje jakiś niewielki poziom złości i depresji;
- System komunikacji polega na otwartym konflikcie, albo na zgodzie na to, żeby nie było niezgody. Rzadko dochodzi tam do prawdziwego kontaktu;
- Indywidualne różnice są poświęcane dla potrzeb systemu. Jednostka istnieje dla rodziny. Taka rodzinę trudno jest opuścić;
- Zasady są sztywne i nie zmieniają się. Takimi zasadami są na ogół kontrola, perfekcjonizm i oskarżanie;
- Jawne tajemnice są częścią kłamstw, które trzymają rodzinę w zamrożonym stanie. Tajemnice te każdy zna i udaje, że o niczym nie wie;

⁸ M. Prajsner, *Rodzina dysfunkcyjna* - <https://psychologia.edu.pl/czytelnia/50-artykuly/150-rodzina-dysfunkcyjna.html> (dostęp 05.02.2025 r.)

⁹ Tamże (dostęp 05.02.2025 r.)

- Zaprzeczanie konfliktom i frustracji tworzy sytuację, w której każdy chce osiągnąć swoje cele siłą woli. Daje to iluzję radzenia sobie z problemem;
- Ich członkowie odrzucają granice własnej osoby dla podtrzymania systemu rodziny. Jest to równoznaczne z odrzuceniem własnej tożsamości.¹⁰

Zdrowie psychiczne dziecka zależy od kondycji rodziny w jakiej ono wzrasta. Rodzina jako środowisko wychowawcze i jako ważna instytucja w systemie wychowawczym spełnia określone funkcje. Przez funkcje rodziny, należy rozumieć skutki wywoływane przez działalność i zachowanie członków rodziny, ujawniające się w samej rodzinie lub też poza nią, bez względu na to, czy były one zamierzone, czy pożądane przez zbiorowości szersze, ogólnospołeczne. Skutki te mogą mieć charakter efektów materialnych, faktów biologicznych, cech psychologicznych, zachowań, głoszonych poglądów, określonych postaw. Typologii funkcji rodziny mamy wiele. Wieloaspektową klasyfikację funkcji rodziny można określić następująco:

- Funkcja prokreacyjna – rodzina spełnia najkorzystniejsze warunki, aby w niej przyszedł na świat człowiek i w niej się rozwijał, przygotowywał do samodzielności i odpowiedzialności w przyszłym życiu. Realizacja tej funkcji wymaga odpowiedniej wiedzy, umiejętności i postaw dotyczących zasad planowania liczby dzieci w rodzinie oraz wymaga odpowiednich postaw społecznych i poziomu tożsamości osobowościowej.
- Funkcja socjalizacyjna – dokonuje się przez życie codzienne świadomie lub nieświadomie. Socjalizacja to proces poznawania wartości, norm, wzorów zachowań, nauczenie się sposobów osiągania sukcesu w społeczeństwie. Mechanizmy procesu socjalizacji to:
 - modelowanie (polega na obserwacji zachowania innych osób i skutków, które to zachowanie powodują), najlepszymi modelami są osoby, z którymi istnieje silny związek emocjonalny lub posiadają władzę, autorytet czy prestiż społeczny.
 - Posługiwanie się systemem kar i nagród – ich stosowanie wymaga dużej kultury pedagogicznej rodziców, są wychowawczymi sposobami oddziaływania, odgrywają rolę stymulacyjną, korekcyjną i profilaktyczną. Tu należy pamiętać, że nagradza się osobę, a karze czyn.
 - Uwewnętrznianie – to osobiste zaangażowanie osób w przyswojenie i zaakceptowanie wartości i norm, wymaga myślenia logiczno-abstrakcyjnego, więc uruchamia się dopiero od ok. 12. roku życia;
- Funkcja kulturotwórcza – każda rodzina posiada swoje własne dziedzictwo kulturowe oraz żyje w kontekście kultury szerszej. Będzie to więc przekazywanie i podtrzymywanie tradycji, zwyczajów i obyczajów panujących w danej rodzinie, przywiązanie do określonych prac czy zainteresowań, dbałość o kulturę życia codziennego, wystrój domu, znaki i symbole pielęgnowane w rodzinie, dom, mieszkanie, czyli zamknięta przestrzeń dla danej rodziny. Przy tej funkcji będziemy też mieli do czynienia z kulturą duchową rodziny taką jak słowo, symbol, rytuał, wartości.
- Funkcja opiekuńczo-wychowawcza – opieka, czyli zespół zjawisk, które w całości składają się na zaistnienie fundamentalnych warunków dla procesu wychowawczego; rodzina wychowuje przede wszystkim przez codzienną obecność, przez życie codzienne i odpowiednie proporcje między troską i zaspokajaniem potrzeb materialnych, psychicznych i duchowych.
- Funkcja wspomaganie rozwoju osobowości – w rodzinie kształtują się główne struktury osobowości, takie jak wiedza o sobie i o świecie, postawy wobec siebie i innych.
- Funkcja wspomaganie rozwoju moralno-religijnego – realizowana jest poprzez wymaganie posłuszeństwa, system nakazów, zakazów i zasad, które regulują życie rodzinne, istotna rola wzoru rodziców.
- Funkcja ekonomiczna rodziny – to zaspokajanie potrzeb materialno-bytowych rodziny.
- Funkcja profilaktyczna – polega na stałej obserwacji i neutralizacji czynników, które mogą zagrażać zdrowiu i życiu, rozwojowi członków rodziny. Wiąże się z wyszukiwaniem i stymulowaniem działania tych czynników, które sprzyjają zdrowiu, rozwojowi rodziny i jej członków. Będzie to więc odniesienie do czynników ryzyka i czynników chroniących.

¹⁰ M. Prajsner, *Rodzina dysfunkcyjna* - <https://psychologia.edu.pl/czytelnia/50-artykuly/150-rodzina-dysfunkcyjna.html> (dostęp 05.02.2025 r.)

Czynniki ryzyka przyczyniają się do powstawania zachowań dewiacyjnych u dzieci i młodzieży, czynniki ryzyka tkwiące w rodzinie to:

- zaburzenia więzi (głównie emocjonalnej) pomiędzy rodzicami i dziećmi
- wysoki poziom konfliktów w rodzinie (także między małżonkami)
- zaburzenia w pełnieniu ról rodzicielskich
- niejasny system wymagań stawianych dzieciom
- brak dyscypliny i kontroli lub ich nadmiar
- niekonsekwencja w wychowaniu
- tolerancja rodziców dla ryzykownych zachowań dzieci (wybór ryzykownych zachowań jest często kwestią przypadku)

Czynniki chroniące zwiększają odporność młodych ludzi na działania czynników ryzyka, w rodzinie są nimi:

- silna więź z rodzicami
- zainteresowanie nauką szkolną, regularne praktyki religijne
- uwewnętrzniiony szacunek do norm, prawa, wartości, autorytetów
- pozytywna grupa rówieśnicza
- poczucie zaufania w rodzinie
- pozytywna dynamika życia rodzinnego
- rozumna kontrola rodzicielska

To jak rozkładać się będą czynniki chroniące i czynniki ryzyka w życiu danej osoby znacząco wpłynie na jej zachowanie, funkcjonowanie w rodzinie i poza nią. Zaspokojenie potrzeb psychologicznych dzieci, zwłaszcza potrzeby miłości gwarantuje ich harmonijny rozwój.

Badania realizowane na świecie pokazały, że mózg dzieci otoczonych miłością rozwija się lepiej w porównaniu z dziećmi pozbawionymi wsparcia, samoocena dzieci kochanych i wiara we własne możliwości jest wyższa, a ich stan somatyczny zdecydowanie lepszy. Aby zaakcentować fundamentalną wartość miłości w podtrzymaniu życia i prawidłowym rozwoju warto przytoczyć tragiczny wynik eksperymentu przeprowadzonego w XIII wieku przez Fryderyka II z dynastii Hohenstaufów na grupie pięćdziesięciu niemowląt. Król chciał się przekonać, jak będą mówiły dzieci, które nigdy nie usłyszały ludzkiego języka. Zaangażowano matki zastępcze, które miały kapać i karmić piersią niemowlęta, ale nie wolno im było pieścić swych podopiecznych, bawić się z nimi ani do nich mówić. Wszystkie pięćdziesiąt niemowląt zmarło. Współczesne badania wykazują, że kontakt matki (czy innego opiekuna pielęgnującego dziecko) w pierwszym roku życia człowieka ma zasadnicze znaczenie dla utrzymania niemowlęcia przy życiu.¹¹

2.5. Działania podjęte na rzecz wspierania rodziny w latach 2020-2024

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kcyni w następujący sposób wspiera rodziny:

- realizuje pracę socjalną z rodzinami w celu poprawy ich funkcjonowania;
- wdraża asystę rodzinną w rodzinach doświadczających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- udostępnia poradnictwo specjalistyczne świadczone przez starszego specjalistę pracy z rodziną (pedagog, specjalista profilaktyki uzależnień), psychologów i specjalistę terapii uzależnień;
- przeciwdziała dysfunkcjom rodziny i patologiom społecznym;

¹¹ J.C. Dobson, *Zasady nie są dla tchórzy – jak zachować równowagę między miłością a dyscypliną w wychowaniu dzieci*, Warszawa 1995 r, s. 51-52.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2025-2027

- udziela pomocy finansowej;
- organizuje dożywianie;
- wspiera i realizuje programy profilaktyczne.

Poniżej przedstawia się najczęstsze przyczyny nasilenia trudnych sytuacji życiowych, które są przyczyną ubiegania się o wsparcie tutejszej jednostki organizacyjnej.

Powody trudnej sytuacji życiowej	2020	2021	2022	2023	2024
	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin
Ubóstwo	446	391	348	326	286
Potrzeba ochrony macierzyństwa	74	63	55	45	33
w tym: wielodzietność	62	52	49	39	28
Bezrobocie	297	284	242	217	194
Niepełnosprawność	212	195	202	192	198
Długotrwała lub ciężka choroba	244	215	254	254	265
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	141	107	116	107	112
Przemoc w rodzinie	6	7	5	3	5
Alkoholizm	26	29	37	36	40

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MGOPS w Kcyni

Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Praca socjalna prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej, jak i ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. W pracy socjalnej wykorzystuje się właściwe tej działalności metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i jej prawa do samostanowienia. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód. Pracownicy socjalni współpracują ze specjalistą pracy z rodziną i innymi specjalistami wspierającymi rodziny w gminie Kcynia. W razie potrzeby praca socjalna jest prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny lub projekt socjalny.

Ilość osób i rodzin objętych pracą socjalną oraz liczbę osób, z którymi zawarto kontrakty socjalne.

	2023		2024	
	rodziny	osoby	rodziny	osoby
liczba rodzin i osób objętych pracą socjalną	475	983	481	937
liczba osób, z którymi został zawarty	-	21	-	13

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2025-2027

kontrakt socjalny				
-------------------	--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS w Kcyni

Tutejszy Ośrodek zatrudnia 3 asystentów rodziny w systemie zadaniowego czasu pracy. Od stopnia trudności pracy z konkretnymi rodzinami zależy liczba rodzin przydzielonym jednemu asystentowi, jednak nie może przekroczyć 15-stu. Działania podejmowane przez asystentów rodziny, pracowników socjalnych i starszego specjalistę pracy z rodziną na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w ramach asysty rodzinnej reguluje stworzona przez specjalistę pracy z rodziną procedura wprowadzona zarządzeniem Nr 3/2021 Kierownika Ośrodka z dnia 1 lutego 2021 r. Zgoda i aktywny udział rodziny w realizowanych działaniach, z uwzględnieniem posiadanych przez nią zasobów, są koniecznymi warunkami jej wspierania.

Ustawodawca nie zabezpieczył środków na realizację zadań nałożonych na gminy ujętych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, co stanowi dodatkowe obciążenie dla budżetów gmin w Polsce.

Poniższa tabela przedstawia wydatki ponoszone przez ostatnie dwa lata na wynagrodzenia wraz z pochodnymi asystentów rodzin z ujęciem pozyskanych środków z Funduszu Pracy w ramach Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2020-2024.

	2020	2021	2022	2023	2024
Wydatki na wynagrodzenia asystentów rodziny wraz z pochodnymi	122.200,90 zł	145.941,92 zł	172.823,28 zł	191.389,96 zł	181.502,67 zł
Pozostałe wydatki (PFRON, ZFŚS, podróże służbowe krajowe, szkolenia, zakup usług zdrowotnych)	12.073,46 zł	15.679,61 zł	19.298,11 zł	19.665,80 zł	22.972,45 zł
Łączna kwota wydatków poniesionych przez gminę Kcynia	134.274,36 zł	161.621,53 zł	192.121,39 zł	211.055,76 zł	204.475,12 zł
Pozyskane środki z Funduszu Pracy w ramach corocznego „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”	3.400,00 zł	6.000,00 zł	9.000,00 zł	21.717,64 zł	42.037,64 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS w Kcyni

Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny oraz liczbę rodzin, z którymi asystent zakończył współpracę w latach 2023-2024

	2023			2024		
Liczba zatrudnionych asystentów stan na dzień 31 grudnia	3			3		
Liczba rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny w gminie Kcynia w przeciągu danego roku	Kcynia	wieś	Ogółem	Kcynia	wieś	Ogółem
	18	17	35	20	12	32

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2025-2027

Liczba rodzin zobowiązanych przez Sąd do współpracy z asystentem	16	15
Liczba rodzin, z którymi asystenci zakończyli współpracę – ogółem z tego:	10	8
ze względu na osiągnięcie celów	3	4
ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę	5	4
Ze względu na brak efektów	2	0
ze względu na zmianę miejsca zamieszkania (poza teren miasta i gminy Kcynia)	4	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS w Kcyni

Powyższe zestawienie obrazuje przyczyny zakończenia współpracy z asystentem rodziny. U niektórych rodzin nie obserwowano wymaganych zmian, lecz brak efektów mimo wieloletnich starań zmierzających do pozostania dzieci w rodzinie biologicznej, a część rodziców wręcz zaprzestała współpracy decydując się np. na wyprowadzkę z terenu gminy Kcynia.

W 2024 roku doszło do odbioru 7 małoletnich z 5 rodzin. 3 dzieci z 2 rodzin odebrano w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Kolejną 4 dzieci odebrano 3 innym rodzinom - sąd opiekuńczy po rozpoznaniu sytuacji dzieci wydał odpowiednie postanowienia o umieszczeniu małoletnich w pieczy zastępczej wskazanej przez PCPR w Nakle nad Notecią. 2 rodziny z tej grupy są objęte asystą rodzinną. Małoletni decyzją sądu opiekuńczego zostali umieszczeni w pieczy zastępczej w różnych okolicznościach, m.in. z powodu: narkomanii, zaniedbań stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia dziecka, również wynikających z problemu niepełnosprawności intelektualnej i zaburzeń psychicznych rodzica uniemożliwiających prawidłowe wypełnianie władzy rodzicielskiej.

Rodziny współpracujące z asystentem rodziny	2020 (liczba rodzin)	2021 (liczba rodzin)	2022 (liczba rodzin)	2023 (liczba rodzin)	2024 (liczba rodzin)
Rodziny biologiczne zamieszkujące wraz z dziećmi (stan na 31 grudnia)	25	23	24	21	20
Rodziny biologiczne, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej (stan na 31 grudnia)	2	3	6	5	5
Rodziny wielodzietne (objęte wsparciem w ciągu całego roku)	10	16	18	15	12
Rodzic samotnie wychowujący dziecko/dzieci (stan na 31 grudnia)	9	10	14	15	14
Rodziny zrekonstruowane	1	3	2	2	2

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2025-2027

(objęte wsparciem w ciągu całego roku)					
Rodziny dotknięta problemem alkoholowym (objęte wsparciem w ciągu całego roku)	12	7	9	6	5
Rodziny dotknięte problemem narkotykowym (objęte wsparciem w ciągu całego roku)	0	1	3	2	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS w Kcyni

Asystentom rodzin przydzielane są na ogół rodziny, w których występuje zagrożenie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, a sytuacja tych rodzin wynika z wieloletnich zaniedbań, lata nawarstwiających się problemów i utrwalanych złych nawyków. Asystenci rodziny uwzględniają w swej analizie sytuacji rodziny obszar społeczny, opiekuńczo-wychowawczy i ekonomiczno-socjalny – orientują się na poprawę funkcjonowania rodziny w tych obszarach, angażują rodzinę w proces tworzenia planu pomocy, który podlega modyfikacjom adekwatnie do potrzeb członków rodziny. Pedagogizacja, trening interpersonalny, praca nad modyfikacją szkodliwych postaw rodzicielskich, trening w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego i sprawowania pieczy nad dziećmi, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, kompleksowe poradnictwo i współpraca z innymi specjalistami, oddziaływanie motywujące do zmiany, wpisują się w specyfikę asysty rodzinnej. Dokumentowanie wykonywanej pracy i nałożony przez sąd opiekuńczy na asystentów rodzin obowiązek sprawozdawczy co do zasady są konieczne, służą analizie, diagnozie, niemniej prowadzenie dokumentacji ogranicza czas rzeczywistej pracy z rodziną. Rodzina zaangażowana w proces zmiany i świadoma celu chętnie korzysta ze wsparcia innych osób zatrudnionych w Ośrodku np. pracowników socjalnych, starszego specjalisty pracy z rodziną, psychologów, specjalisty terapii uzależnień, specjalistów zatrudnionych w szkołach, czy przyjmujących na terenie Nakła nad Notecią, Szubina, a nawet Bydgoszczy, co zwiększa szanse na pomyślną realizację planu pracy z rodziną.

Istotną pomocą dla rodzin zamieszkujących na terenie gminy była pomoc przyznawana przez MGOPS w Kcyni w ramach wieloletniego Rządowego Programu „Posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2023”, następnie na lata 2024-2028.

Wieloletni Rządowy Program „Posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2023” i „(...) na lata 2024-2028”						
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Świadczenie pieniężne w postaci zasiłku celowego (liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia)	475	439	381	337	362	306
Posiłek (liczba osób korzystających z posiłku)	162	129	87	43	0	0
Rzeczywista liczba osób objętych programem	1.123	1.025	846	722	715	611

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS w Kcyni

Kolejną bardzo istotną formą wsparcia realizowaną przez MGOPS w Kcyni są specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi (dalej: SUO). Obserwuje się wzrost zapotrzebowania na tego typu usługi, w szczególności na rzecz dzieci, u których coraz częściej diagnozowane są zaburzenia

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2025-2027

neurorozwojowe. Podmioty lecznicze nie są w stanie w tak intensywny sposób zaspokoić potrzeb rodzin, a przede wszystkim dzieci dotkniętych deficytami rozwojowymi. SUO w gminie Kcynia cechuje regularność oddziaływań. Niektórzy klienci korzystają z dwóch różnych rodzajów terapii w ramach SUO np. terapia behawioralna i logopedyczna. Podczas realizacji usług w miejscu zamieszkania rodziny specjaliści udzielają opiekunom poradnictwa specjalistycznego. Omawiane świadczenie jest odpłatne, o ile dochód na osobę w rodzinie przekroczy kwotę kryterium osoby samotnie gospodarującej tj. 776,00 zł do 31 grudnia 2024 r., natomiast od 1 stycznia 2025 r. 1010,00 zł.

Specjalistyczne Usługi Opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi				
Rodzaj specjalisty	2023		2024	
	liczba osób	liczba rodzin	liczba osób	liczba rodzin
Pedagog	14	14	13	13
Pedagog – terapia behawioralna	13	10	12	10
Logopeda	17	17	15	14
Neurologopeda	8	6	6	6
Fizjoterapeuta/rehabilitant	6	6	6	6
Psycholog	1	1	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS w Kcyni

MGOPS w Kcyni zajmuje się również realizacją ustaw: o świadczeniach rodzinnych; o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”; o pomocy osobom uprawnionym do alimentów; o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, a także rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”. Uzyskiwane świadczenia są dużym wsparciem dla rodzin zamieszkujących na terenie gminy.

Zestawienie świadczeń rodzinnych					
Rodzaj świadczenia	Liczba rodzin				
	2020	2021	2022	2023	2024
zasilek rodzinny	594	525	483	390	315
dodatek z tytułu urodzenia dziecka	45	51	23	26	23
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	84	75	56	55	44
zasilek pielęgnacyjny	441	424	436	422	411
specjalny zasilek opiekuńczy	41	18	10	10	6
świadczenie pielęgnacyjne	141	168	209	220	209
zasilek dla opiekuna	14	4	4	2	2
świadczenie rodzicielskie	93	79	59	55	53

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2025-2027

Za życiem	0	4	2	1	0
-----------	---	---	---	---	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS w Kcyni

Rodzaj świadczenia	Liczba osób/rodzin				
	2020	2021	2022	2023	2024
świadczenie wychowawcze	1411 rodzin	1426 rodzin	1288 rodzin	8 rodzin	2 rodzin
świadczenie dobry start	1091 rodzin	-	-	-	-
fundusz alimentacyjny	109 osób	97 osób	93 osoby	83 osoby	85 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS w Kcyni

W latach 2023-2024 świadczenie wychowawcze wypłacono na podstawie decyzji wojewody kujawsko-pomorskiego w związku z koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego.

Placówki oświatowe są znaczącym wsparciem dla rodzin w sferze opiekuńczo-wychowawczej. Edukacja dzieci i młodzieży obejmuje także oddziaływanie profilaktyczne z zakresu uzależnień, przemocy rówieśniczej i przemocy domowej. Udział małoletnich w programach realizowanych przez szkoły służy ich rozwojowi, wzbogaca proces kształtowania się osobowości i tożsamości młodych obywateli. Szkoła jest nośnikiem wartości i miejscem, w którym należy zabiegać o każdą jednostkę, która przecież wywodzi się z różnych domów, czasami prowadzonych przez rodziców wymagających długofalowego wsparcia. Szanse dzieci są wzmacniane poprzez stypendia o charakterze socjalnym na cele edukacyjne, jak i stypendia za naukę (wybitne osiągnięcia).

Lp.	Placówka oświatowa - przedszkola	Liczba dzieci	Liczba oddziałów
1.	Przedszkole Miejskie im. Ziemi Pałuckiej w Kcyni	112	5
2.	Przedszkole Niepubliczne „Mini Akademia w Kcyni”	69	4

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kcyni

Lp.	Placówka oświatowa – szkoły podstawowe	Liczba dzieci (w tym dzieci w oddziałach przedszkolnych)	Liczba oddziałów (w tym oddziały przedszkolne)
1.	Szkoła Podstawowa im. Jana Czochralskiego w Kcyni	506/37	26
2.	Szkoła Podstawowa im. K. Korka w Roztrzębowie	54/3	9
3.	Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Palmierowie	65/9	9
4.	Szkoła Podstawowa im. bł. Marii Karłowskiej w Dobieszewie	72/18	9
5.	Szkoła Podstawowa im. Miłośników Przyrody w Laskownicy	125/14	9
6.	Szkoła Podstawowa im. ppor. Marka Uleryka w Dziewierzewie	169/42	10
7.	Szkoła Podstawowa w Mycielewie	155/41	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kcyni

Lp.	Placówka oświatowa - szkoły ponadpodstawowe	Liczba uczniów
1.	Branżowa Szkoła I Stopnia w Kcyni	63
2.	Liceum Ogólnokształcące im. Karola Libelta w Kcyni	72

3.	Technikum w Zespole Szkół Technicznych w Kcyni	107
----	--	-----

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kcyni z Systemu Informacji Oświatowej (stan na dzień 30.09.2024 r.)

W okresie pandemicznych obostrzeń, które doprowadziły do zamykania szkół, izolacji dzieci, pozbawiono małoletnich sprzyjającej rozwojowi interakcji z rówieśnikami i bezpośredniego kontaktu z nauczycielami, pedagogami szkolnymi. W związku z powyższym dzielnicowi nie mogli wówczas częściej być w szkołach – np. w roku 2020 realizowali zajęcia tylko w okresie 2 miesięcy. Poniższa tabela ukazuje wzrost oddziaływań w ostatnich 3 latach w warunkach temu sprzyjających.

Poniższa tabela przedstawia liczbę spotkań przedstawicieli Policji na terenie szkół w gminie Kcynia w latach 2020-2024

Rodzaj działania	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba pogadań na terenie szkół, na których promowano wartości rodzinne, jej integrację oraz wzmacniali funkcje opiekuńczo-wychowawczą	11	14	46	16	30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KP w Kcyni

Problem przemocy domowej dotyka rodziny o różnym statusie społecznym, poziomie wykształcenia jej członków. Najczęściej przemoc jest owocem problemu alkoholowego w rodzinie, ale nie tylko – np. cech osobowościowych sprawcy przemocy, egocentryzmu członka rodziny, szeroko rozumianego kryzysu w rodzinie. Rodziny objęte procedurą „Niebieskie Karty” są wspierane przez Zespół Interdyscyplinarny i grupy diagnostyczno-pomocowe, w których skład wchodzi przedstawiciele ośrodka pomocy, policji, oświaty, ochrony zdrowia, gminnej komisji profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Grupy te opracowują indywidualny plan pomocy, przy współpracy z ofiarą przemocy. Stan bezpieczeństwa osób dotkniętych przemocą jest sprawdzany przez dzielnicowych i pracowników ośrodka pomocy społecznej. Sprawcy przemocy są poddawani psychoedukacji, motywowani do zmiany, wspierani w podjęciu terapii, kierowani do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.

Zespół Interdyscyplinarny w Kcyni został powołany przez Burmistrza Kcyni, w swych działaniach koncentruje się na:

- 1) budowaniu lokalnego systemu opieki i wsparcia dla rodziny i dziecka zgodnie z zapisami Ustawy,
- 2) zsynchronizowaniu i wypracowaniu standardów współpracy przedstawicieli różnych grup zawodowych i społecznych pracujących i zajmujących się problematyką przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 3) rozpowszechnianiu informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.

30 kwietnia 2021 r. Zarządzeniem Nr 6/2021 Kierownika Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kcyni wdrożono procedurę postępowania pracownika socjalnego przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z wystąpieniem przemocy w rodzinie w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W związku z nowelizacją przepisów z przeciwdziałania przemocy starszy specjalista pracy z rodziną uaktualnił ową procedurę, a w minionym 2024 r. nastąpiły okoliczności jej zastosowania.

Poniższa tabela przedstawia działania podejmowane w ramach prowadzonej procedury „Niebieskie Karty” w latach 2020-2024

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2025-2027

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba Niebieskich Kart - A	80	55	37	38	40
Wniosek do sądu o wgląd w sytuację rodziny/maleoletnich	6	4	1	5	9
Zawiadomienie z urzędu o popełnieniu przestępstwa	2	2	3	7	4
Liczba odebranych dzieci na podst. art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	1	0	9	2	3
Zakończenie procedury „Niebieskie Karty” - ustanie przemocy	36	22	22	19	35
Liczba osób umieszczonych w Specjalistycznych Ośrodkach Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	7	0	0	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZI w Kcyni

Członkowie rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” otrzymują kompleksowe poradnictwo, także specjalistyczne dostosowane do konkretnych problemów – osoby korzystają z konsultacji, angażują się w proces czerpania z kontaktów indywidualnych z osobą wspierającą, która kładzie sobie za cel pogłębienie diagnozy problemu, uświadomienie klienta, wywołanie korzystnych zmian w jego sposobie myślenia, wzrost motywacji do działania sprzyjającego zmianie, podtrzymanie zmiany, zatrzymanie przemocy.

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających ze wsparcia w MGOPS w Kcyni w związku z problemem przemocy domowej w latach 2020-2024

Pracownicy świadczący poradnictwo specjalistyczne	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba osób konsultowanych przez pracowników socjalnych	81	70	74	76	81
Liczba osób konsultowanych przez starszego specjalistę pracy z rodziną	18	13	27	32	33
Liczba osób konsultowanych	12	13	13	9	11

przez psychologa					
------------------	--	--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MGOPS w Kcyni

2.6. Piecza zastępcza

Konwencja o prawach dziecka ratyfikowana przez Polskę w 1991 roku stanowi, że „Dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub, gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostawać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa.

Taka opieka może oznaczać adopcję, polegać na umieszczeniu w rodzinie zastępczej lub, gdy jest to niezbędne w odpowiedniej instytucji”. Powyższe prawo zapisane jest również w najwyższej rangi akcie normatywnym jakim jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej - art. 72 ust 2 „dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”.

Art. 32 ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi, że w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców jest sprawowana piecza zastępcza.

Pieczka zastępcza może być sprawowana w formie **rodzinnej pieczy zastępczej** (rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, zawodowe oraz rodzinne domy dziecka) i **instytucjonalnej pieczy zastępczej** (placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne).

Poniższe tabele przedstawiają liczbę dzieci z gminy Kcynia, które trafiły do pieczy zastępczej od 2012 r. oraz wydatki gminy Kcynia (wyrażone w złotych) związane z ich pobyt w pieczy zastępczej.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej	2	4	5	9	10	11	13	21	26	35	39	39	40
Liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej	0	3	11	11	2	1	1	2	1	0	2	6	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie not obciążeniowych z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

Wydatki gminy Kcynia za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w okresie 13 lat od 2012 r. do 2024 r. kształtowały się następująco:

2012 r. - 1.320,00 zł
 2013 r. - 19.044,00 zł
 2014 r. - 71.460,00 zł
 2015 r. - 137.345,00 zł
 2016 r. - 61.740,00 zł
 2017 r. - 98.511,00 zł
 2018 r. - 126.095,00 zł
 2019 r. - 125.037,00 zł
 2020 r. - 160.601,00 zł
 2021 r. - 172.237,00 zł
 2022 r. - 211.134,00 zł

2023 r. - 351.847,00 zł

2024 r. - 511.241,61 zł

Na podstawie danych uzyskanych z PCPR w Nakle nad Notecią podaje się, iż według stanu na 31 grudnia 2024 r. w powiecie nakielskim funkcjonowało 100 rodzin zastępczych – 29 rodzin zastępczych niezawodowych (42 dzieci umieszczone w pieczy zastępczej), 16 rodzin zastępczych zawodowych (46 dzieci umieszczone w pieczy zastępczej). W 52 rodzinach spokrewnionych przebywało 71 dzieci, w 3 rodzinnych domach dziecka przebywało 19 dzieci, a w pogotowiu opiekuńczym 5 dzieci. Z dniem 31 grudnia 2024 r. w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej typu socjalizacyjnego w Szubinie przebywało 24 dzieci, a w Placówce Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjno-interwencyjnego w Paulinie było 20 dzieci. Wskazana przez PCPR w Nakle nad Notecią ogólna liczba małoletnich w pieczy zastępczej z uwzględnieniem napływających przypadków dzieci jak i opuszczających pieczę w okresie minionego 2024 roku to 201 osób.

Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci, które z końcem roku przebywały jeszcze w pieczy zastępczej w okresie od 2023 r. do 2024 r., co wiąże się z częściowym ponoszeniem przez gminę Kcynia kosztów ich utrzymania

Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej, których pobyt był i nadal jest częściowo finansowany przez gminę Kcynia			
2023		2024	
Dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej	Dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej	Dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej	Dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej
37	5	33	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Nakle nad Notecią

Z powyższych tabel wynika, że w ostatnich dwóch latach liczba małoletnich pozostających w pieczy na koniec roku jest zbliżona. W przeciągu wskazanych dwóch lat dzieci opuszczały pieczę zastępczą a inne do niej trafiały. Z uwagi na podniesienie odpłatności do maksymalnego progu 50% za utrzymanie dzieci przebywających w pieczy zastępczej już trzeci rok i umieszczenie w niej kolejnych 7 osób z 5 rodzin w 2024 r. nastąpił wzrost wydatków samorządu na ten cel.

Przypadki rodzin obejmowanych pracą socjalną, procedurą „Niebieskiej Karty”, m.in. dzięki zgłoszeniom nieprawidłowości i trudności z jakimi borykają się dorośli, zwłaszcza trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych ukazują potrzebą niesienia pomocy, udzielania wsparcia dorosłym i małoletnim w ich rodzinach.

Na ogół źródłem trudności wychowawczych jest zła atmosfera wychowawcza w domu i błędy wychowania rodzinnego oraz wadliwa praca i organizacja szkoły wg Ludwika Bandury. Zdaniem owego pedagoga prawidłowe wychowanie dziecka zostaje zagrożone:

- 1) kiedy życie rodzinne na skutek różnych przyczyn się rozluźnia, ulega rozkładowi lub w ogóle przestaje istnieć,
- 2) kiedy dziecku w rodzinie brak dobrych wzorców,

3) kiedy wychowanie domowe jest wadliwe.¹²

Zaburzenia psychiczne, upośledzenie rodziców/opiekunów, ich niezaradność życiowa, eurosieroctwo, przemoc domowa, uzależnienia od substancji psychoaktywnych, zdemoralizowanie dorosłych sprawujących pieczę nad małoletnimi, niegospodarność, niska świadomość pedagogiczna rodziców/opiekunów, kryzys moralny w rodzinie, to niektóre przyczyny trudności opiekuńczo-wychowawczych.

3. Działania profilaktyczne oraz potrzeby gminy Kcynia dotyczące wspierania rodziny

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza dla gminy kolejne zadanie, które generuje koszty do poniesienia – jest to tworzenie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego. Z obserwacji i corocznych doświadczeń asystentów rodziny wynika, że poza sprzężonymi problemami występującymi w rodzinach dużym problemem jest brak zagospodarowania czasu wolnego dzieci oraz brak pomocy ze strony rodziców w nauce. **Istnieje więc potrzeba utworzenia placówek wsparcia dziennego**, które mogą być prowadzone w formie:

- 1) opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, które zapewniają dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.
- 2) specjalistycznej, która organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne oraz realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.
- 3) pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę, który realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

Analiza oddziaływań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży dokonywana przy okazji corocznych sprawozdań z wdrażania niniejszego programu ukazała mnogość oddziaływań realizowanych w szkołach w formie programów profilaktycznych, pogadanek itd., ale brakuje wdrażania oddziaływań profilaktycznych o sprawdzonej skuteczności tzw. programów rekomendowanych. W gminie Kcynia w jednej ze szkół wdrożono w 2024 r. program rekomendowany pt. Unplugged i w kilku szkołach program rekomendowany pt. Spójrz inaczej. Aktualnie system rekomendacji zawiera 30 propozycji programów profilaktycznych do pracy z dziećmi, młodzieżą i ich rodzicami, po które warto sięgnąć. Wiąże się to jednak z przygotowaniem specjalistów do tego zadania podczas specjalnych szkoleń uprawniających do stosowania danego programu, dodatkowym finansowaniem i określeniem potrzeb przez kadre szkół, które zechciałyby zaczerpnąć z oferty dostępnej w systemie rekomendacji programów profilaktycznych działającym na poziomie krajowym od 2010 r.

¹² L. Bandura, Trudności wychowawcze [w:] Kwartalnik Pedagogiczny nr 4/10 str. 172

Istotnym działaniem profilaktycznym jest **zapewnienie rodzinom możliwości korzystania z pomocy asystenta rodziny, dalsze zwiększanie dostępności poradnictwa specjalistycznego oraz terapii rodzinnej**. Niepodejmowanie działań zapobiegawczych, sprzyjałoby szybkiemu pogłębianiu się kryzysów w rodzinach, a w sytuacji, gdy dzieci trafią do systemu pieczy zastępczej, gmina i tak będzie ponosić koszty ich utrzymania, które będą wzrastać o określone w ustawie wartości procentowe.

Brak wsparcia asystenta rodziny w przypadku, gdy dziecko trafi do pieczy zastępczej, może stać się podstawą do roszczeń zarówno rodziny, jak i już dorosłego wychowanka pieczy zastępczej. Roszczenia te mogą zostać uznane za zasadne, gdyż gmina nie zrealizowała zadania polegającego na wsparciu rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.¹³ Jak już wspomniano zdarza się, iż mamy do czynienia z rodzicami, którzy nie angażują się w realizację planu pracy z rodziną, zaprzestają współpracy, koncentrują się na uzależnieniu, tym samym dopuszczają się zaniedbań, zamiast wprowadzać pozytywne zmiany metodą małych kroków – przecież integracja/reintegracja rodziny jest procesem. Taka postawa uniemożliwia realizację pracy z rodziną i asystę rodzinną.

Zatrudnianie asystentów rodziny, zmierzanie do utworzenia placówek wsparcia dziennego, zwiększanie dostępności poradnictwa specjalistycznego oraz terapii, finansowanie programów profilaktycznych rekomendowanych w perspektywie czasowej przyniesie gminie Kcynia wymierne korzyści, gdyż:

1. w miarę upływu lat i zwiększenia się liczby dzieci w pieczy zastępczej, koszt zatrudnienia asystentów będzie niższy od potencjalnych kosztów utrzymania w pieczy;
2. praca z rodziną i uczestnictwo w zajęciach w placówkach wsparcia dziennego, mogą mieć wpływ na wzmocnienie jednostki, roli i funkcji rodziny, rozwinięcie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców/opiekunów, co pozwoli ograniczyć liczbę dzieci trafiających do systemu pieczy zastępczej.

4. Cel główny i cele szczegółowe Programu

„Wspieranie rodziny w wypełnianiu i przywracaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych”.

¹³ I. Klimowicz, *Asystent rodziny- potrzebny czy nie?* [w:] *Doradca kierownika OPS*, Luty 2013/Nr 1, s.18.

5. Cele szczegółowe i harmonogram działań Programu

Lp.	CELE SZCZEGÓŁOWE	DZIAŁANIA	REALIZATORZY	TERMIN REALIZACJI	WSKAŹNIKI
1.	Wzmacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodziny	Zatrudnienie asystentów rodziny w systemie zadaniowego czasu pracy (liczba rodzin, z którymi jeden asystent może w tym samym czasie prowadzić prace, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań jednak nie może przekroczyć 15 – art. 15 ust. 4).	MGOPS w Kcyni	2025-2027	- liczba zatrudnionych asystentów rodziny; - liczba rodzin, które zostały objęte asystą rodzinną;
		Realizacja planów pracy z rodziną w asyście rodzinnej	MGOPS w Kcyni	2025-2027	- liczba rodzin objętych asystą rodzinną; - liczba rodzin, z którymi asystent rodziny zakończył pracę z uwagi na osiągnięcie zamierzonych celów, ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę, ze względu na brak efektów, ze względu na zmianę metody pracy; - liczba planów pracy skoordynowanych z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.
		Organizowanie poradnictwa specjalistycznego: psychologicznego, pedagogicznego, terapeutycznego, prawnego, w tym z zakresu profilaktyki uzależnień, na rzecz rodzin borykających się z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	MGOPS w Kcyni, Punkt Interwencji Kryzysowej przy PCPR w Nakle n/Not., NOTU „Koliber” w Nakle n/Not. Policja	2025-2027	- liczba rodzin korzystających ze wsparcia specjalistów; - liczba osób korzystających ze wsparcia specjalistów; - liczba dzieci korzystających ze wsparcia specjalistów.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2025-2027

		Organizowanie zajęć grup opiekuńczo-wychowawczych w szkołach	Placówki oświatowe GKPiRPA	2025-2027	- liczba beneficjentów
		Rodzina wspierająca – pomoc rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	Burmistrz Kcyni, MGOPS w Kcyni	2025-2027	- liczba rodzin wspierających; - liczba rodzin objętych wsparciem rodzin wspierających.
		Finansowanie kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej	Gmina Kcynia, MGOPS w Kcyni	2025-2027	- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, za które gmina jest zobowiązana do partycypowania w kosztach -kwota poniesionych wydatków
		Tworzenie warunków do powstawania i rozwoju placówek wsparcia dziennego	Gmina Kcynia	2025-2027	- liczba placówek - liczba beneficjentów
		Podnoszenie kwalifikacji służb działających na rzecz wspierania rodziny i ich integracja	MGOPS w Kcyni Placówki oświatowe	2025-2027	- liczba szkoleń/spotkań
		Objęcie wsparciem rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie, problemem alkoholowym.	MGOPS w Kcyni GKPiRPA Zespół Interdyscyplinarne	2025-2027	- liczba osób korzystających ze wsparcia specjalistów, -liczba Niebieskich Kart A, -liczba procedur Niebieskie Karty zakończonych na skutek zakończenia przemy, -liczba sprawców przemy biorących udział w programach korekcyjno- edukacyjnych,
2.	Wzmacnianie potencjału rozwojowego rodziny	Organizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe i umiejętności społeczne członków rodzin	MGOPS i GKPiRPA w Kcyni	2025-2027	- liczba szkoleń - liczba beneficjentów
		Pobudzanie do wykorzystywania własnych zasobów w celu osiągnięcia samodzielności i niezależności w ramach świadczenia pracy socjalnej i szeroko rozumianego poradnictwa;	MGOPS i GKPiRPA w Kcyni	2025-2027	- liczba usług udzielonych w ramach pracy socjalnej, - liczba rodzin, w której sytuacja uległa poprawie

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2025-2027

		Warunkowanie pomocy przez zawieranie kontraktów socjalnych;	MGOPS w Kcyni	2025-2027	- liczba kontraktów
3.	Poprawa standardu i jakości życia rodzin	Wsparcie dla rodzin posiadających trudną sytuację finansową z systemu zabezpieczenia socjalnego (np. stypendia szkolne, dodatki mieszkaniowe, pomoc przyznawana na podstawie ustawy o pomocy społecznej, świadczeniach rodzinnych, środki PFRON);	Urząd Miejski w Kcyni, MGOPS w Kcyni, PCPR w Nakle n/Not.	2025-2027	- liczba rodzin korzystających z dodatku mieszkaniowego; - liczba rodzin korzystających z pomocy finansowej przyznawanej na podstawie ustawy o pomocy społecznej i świadczeniach rodzinnych; - liczba dzieci korzystających ze stypendiów; - liczba osób korzystających z dof. do: turnusów rehabilitacyjnych, zlikwidowania barier architektonicznych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny.
		Dożywianie dzieci w szkołach;	MGOPS w Kcyni, placówki oświatowe, Parafie	2025-2027	- liczba beneficjentów
		Organizowanie różnych form wypoczynku dla dzieci i młodzieży,	MGOPS w Kcyni, placówki oświatowe, GKPiRPA Parafie	2025-2027	- liczba zorganizowanych form wypoczynku
		organizowanie paczek świątecznych oraz spotkań świątecznych (wigilia, śniadanie wielkanocne)	lokalni przedsiębiorcy z gminy Kcynia, MGOPS w Kcyni, Wolontariusze ZST w Kcyni	2025-2027	- liczba rodzin/osób objętych paczkami
4.	Promocja wartości rodziny oraz jej integracja	Organizowanie różnorodnych form integracji rodzin i społeczności lokalnych (m.in. programy aktywności lokalnej, koncerty, wystawy, imprezy sportowo-rekreacyjne, pikniki rodzinne),	MGOPS w Kcyni placówki oświatowe, GKPiRPA w Kcyni Parafie, Policja	2025-2027	- liczba imprez programów itd.
		Organizowanie kampanii /spotkań edukacyjno-promocyjnych na rzecz wartości rodziny i		2025-2027	- liczba kampanii - liczba beneficjentów

		prawidłowych jej wzorców			
--	--	--------------------------	--	--	--

6. Beneficjenci Programu

1. Rodziny z zamieszkujące na terenie gminy Kcynia o potrzebach wymagających wsparcia specjalistycznego, z powodu takich problemów jak niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, przemoc domowa, problem alkoholowy, narkotykowy, niepełnosprawność, rodziny w których wychowuje się dziecko, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu;
2. Małoletni zagrożeni niedostosowaniem społecznym;
3. Rodziny wspierające, pomagające rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
4. Instytucje oraz zatrudnieni w nich specjaliści działający na rzecz rodzin wymagających wsparcia.

7. Finansowanie Programu

Program będzie finansowany głównie ze środków własnych gminy zabezpieczonych w budżetach realizatorów Programu, zwłaszcza Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz dotacji z budżetu państwa i środków pozabudżetowych.

8. Rezultaty Programu

- 1) objęcie wsparciem asystenta rodziny rodzin z terenu gminy przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- 2) stworzenie dla zatrudnionych asystentów rodziny możliwości do podnoszenia kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach oraz warunków do samokształcenia,
- 3) umożliwienie rodzinom objętym asystą rodzinną dostęp do poradnictwa specjalistycznego,
- 4) u 40% rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny zauważy się poprawę ich funkcjonowania (lepsze relacje w rodzinie, nabycie umiejętności gospodarowania budżetem, utrzymanie czystości w mieszkaniu, zachowanie higieny osobistej, większe zainteresowanie ze strony rodziców edukacją dzieci ich stanem zdrowia),
- 5) zabezpieczenie 100% środków niezbędnych do partycypowania w kosztach związanych z umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej (dot. umieszczenia w pieczy zastępczej po raz pierwszy po 2011 roku),
- 6) ograniczenie liczby dzieci umieszczanych w szeroko rozumianej pieczy zastępczej,
- 7) rozszerzenie oferty działań pomocowych, kulturalnych, oświatowych na rzecz rodziny ze szczególnym uwzględnieniem rodziny wielodzietnej,
- 8) konsolidacja działań różnych grup społecznych, organizacji pozarządowych, instytucji,

9) zdiagnozowanie potrzeb i problemów mieszkańców gminy, które pozwolą na obranie bardziej skutecznych form wsparcia; przyczyni się to do zwiększenia skuteczności działań pokonując trudności w codziennym funkcjonowaniu.

10) usprawnienie systemu wspierania rodziny w gminie Kcynia przez okres trwania Programu.

9. Monitoring i ewaluacja

Ewaluacja programu będzie oparta na gromadzeniu, analizie i interpretacji danych pozyskanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policję, szkołę oraz inne osoby lub instytucje współpracujące na rzecz wspierania rodziny. Coroczny obowiązek sprawozdawczy z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny wynikający z treści art. 179. ust. 1. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pozwoli na monitoring Programu i ocenę realizacji przedmiotowych zadań. Potrzeby wynikające z powyższego sprawozdania, zmiany organizacyjne, społeczne lub zmiany prawa mogą być podstawą do modyfikacji niniejszego Programu z uwagi na jego otwarty charakter.

10. Bibliografia

1. Bandura L., *Trudności wychowawcze* [w:] Kwartalnik Pedagogiczny nr 4/10
2. Dobson J. C., *Zasady nie są dla tchórzy – jak zachować równowagę między miłością a dyscypliną w wychowaniu dzieci*, Warszawa 1995 r.
3. Klimowicz I., *Asystent rodziny- potrzebny czy nie?* [w:], Doradca kierownika OPS, Luty 2013/Nr1
4. Maj B.: Dyczewski L., *Rodzina – społeczeństwo – państwo*, [w:], Rodzina w okresie transformacji systemowej (red.), A. Kurzynowski, Warszawa 1995 r.
5. Mikołajczyk-Lerman G., *Zaniedbane dzieciństwo - zagrożona dorosłość* (sytuacja dziecka jako obywatela), [w:], Praca socjalna pod red. J. Staręgi - Piasek Rok XXV, Lipiec-Sierpień 2010 r.
6. Potyra M., Góral-Radziszewska K., Waśkiewicz K., Gawińska-Drużba E., *Prognoza ludności na lata 2023-2060*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2023 r.
7. Prajsner M., *Rodzina dysfunkcjonalna* - <https://psychologia.edu.pl/czytelnia/50-artykuly/150-rodzina-dysfunkcjonalna.html>
8. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
9. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Sporządził:
Dariusz Gozdek
starszy specjalista pracy z rodziną

UZASADNIENIE

Na podst. art. 176 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej każda gmina zobowiązana jest do opracowania i realizacji 3-letnich programów wspierania rodziny. Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 wyznacza kierunki działań związanych z szeroko rozumianym wspieraniem rodziny.

W dniu 30 stycznia 2025r. pracownik Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kcyni w imieniu Burmistrza przedstawił Radzie Miejskiej w Kcyni roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. Niniejszy program przygotowano na podstawie wniosków i potrzeb w nim zawartych.